

Monika Aninowska (ANS, Piła)

Między slangiem a memem – o dynamice słów kluczowych w komunikacji młodzieżowej

Język młodzieży jest jednym z najbardziej dynamicznych i innowacyjnych rejestrów współczesnej polszczyzny, a co za tym idzie niezwykle interesującym. Jego cechą charakterystyczną jest przenikanie się kodów językowych, kulturowych, medialnych, co oczywiście znajduje wyraz w szybkim powstawaniu, przekształcaniu i zaniku słów kluczowych.

Celem referatu jest ukazanie sposobu w jaki slang młodzieżowy oraz kultura memiczna generują nowe słowa klucze i jak funkcjonują one w przestrzeni komunikacyjnej pokolenia wychowanego w social mediach, tzw. Pokolenia Z.

Analizę, oparłam na materiale pochodzącym z mediów społecznościowych takich jak: Instagram, Discord oraz internetowych forach młodzieżowych, gdzie język codziennej komunikacji łączy się elementami kultury globalnej. Szczególne znaczenie mają zapożyczenia z języka angielskiego, hybrydy językowe oraz jednostki nacechowane ekspresywnie, które pełnią rolę wyznaczników tożsamości i jakże ważnej dla młodego pokolenia przynależności grupowej. Jednocześnie zaobserwowałam w analizowanym materiale zjawiskową dynamikę – słowa klucze pojawiają się i zyskują popularność w bardzo krótkim czasie, a ich funkcjonowanie zależy od kontekstu społecznego.

W referacie podjęłam tezę, że słowa klucze w komunikacji młodzieżowej nie pełnią wyłącznie funkcji semantycznych, lecz przede wszystkim funkcje pragmatyczne i performatywne. Uważam, że zjawisko to, jak mało które ukazuje ścisły związek języka młodzieżowego z mediolingwistyką i lingwistyką kulturową, a także wskazuje na jego wpływ na ogólną dynamikę polszczyzny.

Przeprowadzona przeze mnie analiza pozwoliła zrozumieć sposób, w jaki współczesna młodzież tworzy i przetwarza własne słowa klucze, czyniąc z nich narzędzie budowania tożsamości i negocjowania miejsca w kulturze cyfrowej.

Monika Bator, Marzena Marczevska (UJK Kielce, Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży)

Młodomowa jako zasób dyskursywny w komunikacji marketingowej: strategie reakcji natychmiastowej i prognozowania trendów

W referacie proponujemy analizę młodomowy jako szczególnego zasobu dyskursywnego wykorzystywanego w praktykach marketingu treści. Młodomowa, rozumiana jako zespół leksykalnych, frazeologicznych i pragmatycznych innowacji generowanych w środowiskach młodzieżowych, stanowi bogaty rezerwuar środków językowych, które mogą być adaptowane przez dyskurs instytucjonalny w celu zwiększenia atrakcyjności przekazu. Jej obecność w komunikacji marketingowej nie ogranicza się do zabiegu stylistycznego, lecz pełni funkcję strategiczną – pozwala markom konstruować wizerunek nowoczesny, reagujący na zmiany i bliski kulturowym praktykom odbiorców (zwłaszcza młodych/czujących się młodo).

Szczególne znaczenie ma tu zjawisko *real-time marketingu*, czyli natychmiastowej reakcji na wydarzenia społeczne, medialne i popkulturowe. W tym kontekście młodomowa dostarcza narzędzi umożliwiających błyskawiczne tworzenie komunikatów wpisujących się w aktualny obieg dyskursywny. Równocześnie obserwujemy strategie prognozowania trendów (*trend forecasting*), w ramach których język młodych pełni funkcję swoistego laboratorium innowacji – jego elementy, zanim przenikną do komunikacji głównego nurtu, mogą być identyfikowane i wykorzystywane przez marketerów jako wskaźniki przyszłych zmian.

Analiza obejmuje przykłady zastosowań młodomowy w polskich kampaniach reklamowych oraz w komunikacji marek w mediach społecznościowych. Uwzględnione zostaną mechanizmy adaptacji innowacji językowych, sposoby ich łączenia z multimodalnymi

środkami wyrazu oraz ryzyka wynikające z nadmiernej instrumentalizacji języka młodych. Wykorzystujemy przede wszystkim materiał zgromadzony w Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży (<https://obserwatorium-mlodziezy.ujk.edu.pl/>).

Celem wystąpienia jest ukazanie młodomowy nie jako efemerycznego „językowego trendu”, lecz trwałego komponentu dyskursu marketingowego, który – poprzez strategie natychmiastowej reakcji i prognozowania – staje się narzędziem konstruowania relacji między instytucjami a odbiorcami w warunkach kultury cyfrowej.

Bibliografia (wybór):

Bibliografia:

Chaciński Bartek, Kołodziejek Ewa, Łaziński Marek, Wileczek Anna, 2023, *Młode słowa: obraz świata, kreacje, konteksty*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Stawarz-Garcia B., 2018, *Content marketing i social media. Jak przyciągnąć klientów*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Virji P., 2023, *Wpływowy content marketing. Strategie, dzięki którym Twoje treści będą przemyślane, angażujące i skuteczne*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Wileczek Anna, 2025, *Wirale i młoda mowa*, *Prace Językoznawcze* 27/1, s. 131-147.

Zbróg Piotr, Król-Kumor Martyna, Marczevska Marzena, Kowalczyk Joanna, Nobis-Wlazło Katarzyna, 2025, *Podstawowe problemy mediolingwistyki: Informacja – komunikacja – przestrzeń medialna*, Kraków: Wydawnictwo Libron.

Agnieszka Będkowska-Kopczyk (UBB, Bielsko-Biała)

Kulturem jako kategoria wielopoziomowa: propozycja redefinicji pojęcia w badaniach nad leksyką kulturową

W językoznawstwie polskim, zwłaszcza w etnolingwistyce, kulturemy definiowane są jako „ważne dla samoidentyfikacji jakiejś społeczności słowa-klucze, charakteryzujące zarówno jej stosunek do tradycji, dziedziczonych wartości, jak i radzenie sobie z czasem teraźniejszym, aktualne przeżywanie świata” (Nagórko i in. 2004: XIX). Analiza literatury z zakresu badań nad komunikacją międzykulturową, przekładoznawstwa, kognitywnej teorii języka, a także leksykografii i analizy dyskursu pokazuje jednak, że termin kulturem funkcjonuje w różnych, często nieprzystających do siebie ujęciach – od rozumienia go jako abstrakcyjnej jednostki kultury po traktowanie jako słowa lub wyrażenia kulturowo specyficznego, pozbawionego pełnego ekwiwalentu w innych językach. Choć brak ekwiwalentności stanowi istotny element wielu definicji, współczesne podejścia wskazują na potrzebę rozszerzenia tej perspektywy.

Celem referatu jest przedstawienie propozycji ujęcia kulturemu jako kategorii wielopoziomowej, realizującej się na czterech płaszczyznach: językowej, mentalnej, semiotycznej i dyskursywnej. Tak rozumiany kulturem nie jest wyłącznie jednostką językową o kulturowym nacechowaniu, lecz także dynamicznym konstruktem poznawczym i semiotycznym, odzwierciedlającym procesy konceptualizacji oraz wartościowania charakterystyczne dla danej wspólnoty kulturowej.

Proponowana redefinicja pozwala na zastosowanie pojęcia kulturemu w badaniach nad leksyką kulturową – zarówno w analizie pojedynczych jednostek leksykalnych, jak i w szerszym kontekście dyskursywnym, w którym ujawniają się relacje między językiem, kulturą i tożsamością.

Michalina Buler (UMK, Toruń)

Młodzieżowe protesty ekologiczne w Polsce i we Francji – porównanie słów kluczowych i narzędzi do ich identyfikacji

Referat stanowi kontynuację zeszłorocznego wystąpienia poświęconego analizie słów kluczowych w polskich sloganach z młodzieżowych protestów ekologicznych. Prezentowane badanie dotyczyło identyfikacji słów kluczowych w 500 sloganach z młodzieżowych protestów ekologicznych w Polsce, z wykorzystaniem narzędzi CLARIN-PL (Keytool, Topic, Korpusomat) oraz modelu językowego ChatGPT. Analiza miała na celu ocenę możliwości automatycznej identyfikacji słów kluczowych w komunikatach o funkcjach językowych wykraczających ponad podstawowe funkcje informacyjne (co jest charakterystyczne w dyskursie protestacyjnym) oraz przydatności tych narzędzi w przygotowywanej rozprawie doktorskiej.

Ponieważ materiał badawczy w powstającej pracy doktorskiej obejmuje nie tylko 500 sloganów z polskich protestów, lecz także 500 sloganów z protestów ekologicznych młodzieży we Francji, niniejszy referat prezentuje drugą część badań nad słowami kluczowymi, tj. przeprowadzoną automatyczną analizę materiału francuskiego za pomocą trzech narzędzi. Pierwszym z nich jest – podobnie jak w przypadku analizy materiału polskiego – Korpusomat infrastruktury CLARIN-PL, który pozwala na tworzenie i analizę korpusów w różnych językach, co umożliwi przetestowanie jego działania na korpusie francuskim. Drugim narzędziem jest YAKE! – narzędzie do automatycznej ekstrakcji słów kluczowych z przesłanego tekstu, które identyfikuje najważniejsze słowa i frazy na podstawie ich frekwencji oraz kontekstu występowania w badanym materiale. Trzecim narzędziem jest ChatGPT.

Referat przedstawia uzyskane wyniki, zalety testowanych narzędzi oraz trudności napotkane podczas automatycznej ekstrakcji słów kluczowych, a także zawiera porównanie wyników analizy polskiego i francuskiego materiału.

Bartek Chaciński (Polityka)

Skąd się biorą te nowe słowa i jak się to zmienia?

Neologizmy o młodzieżowym charakterze to w polszczyźnie zjawisko coraz starsze. Samo zjawisko wydaje się coraz lepiej opisane (choćby przez plebiscyt na Młodzieżowe Słowo Roku), a jednak wymyka się często naukowej analizie. Kolejne generacje tych słów zaczynają przy tym przynosić powtórki - stare słowa nabierają nowego znaczenia, a czasem po prostu odżywiają, odkurzone przez kolejną generację. Jako dziennikarz relacjonujący te zmiany od 25 lat podsumuję to, jak się zmieniły w tym czasie źródła napływu nowych słów, jak się zmienił w ostatnich latach charakter tych neologizmów i gdzie na co dzień szukać odpowiedzi na te pytania.

Yulya I. Demyanchuk (UIF, Lviv)

Military vs. Wartime Phraseology in the System of War Language within the Framework of Micro-Linguopolitical Synergetics

This research is the first attempt in linguistics to investigate phraseological units of war language from the perspective of micro-linguopolitical synergetics, taking into account their semantic, structural, and pragmatic features in publicistic and literary texts of the wars of the XX-XXI centuries.

The scientific study clarifies the differences and common features between the concepts of “military phraseology” and “wartime phraseology”, and also offers a refined interpretation of the terms “war idioms” and “war phraseological units”.

The value of this study also lies in the fact that, for the first time, phraseological units of war language of World War I, World War II, and the Russian-Ukrainian war were systematized by thematic groups. Among the main categories are: combat clashes, theatre of war, course of military operations, frontline situation, spatial and domestic dimensions of frontline life, offensive actions, moments of attack, consequences of armed confrontation, philosophy of war, the figure of man at war, wartime-political orientation, testimony and submission, moral resilience and hope in wartime, ethical understanding of war and moral motivation for resistance, strategic support, transformation of foreign policy course, linguistic escalation of diplomatic conflict, devaluation of human life during war, political opacity, spatial-psychological tension, psychological vulnerability.

In the process of the analysis, the author carried out their structural and semantic classification, and identified the most representative models. The scientific novelty is evidenced, in particular, by the following observations: phraseological units of WWI focus on the consequences of armed confrontation between states, they are characterized by a low level of imagery, which is due to the strict censorship restrictions of that time. The phraseology of WWII period is dominated by the reflection of the oppressive atmosphere of the front, in particular, the experience of enslavement. The level of metaphoricity increases significantly, especially in the speeches of representatives of the political establishment. Phraseological units of the Russian-Ukrainian war reflect Ukraine's long-suffering struggle for independence in confrontation with the Kremlin's imperial ambitions. Linguistic means demonstrate a restrained use of metaphor, which is linked to the political class's adherence to the principles of political correctness.

The study proves that the highest frequency of phraseological units containing the component "war" – regardless of whether it is expressed explicitly or implicitly – is recorded in texts of three historical periods. This confirms the central role of this lexeme in conceptualizing the experience of war.

The author has identified that among the key factors influencing the dynamics of linguopolitical interaction, phraseological units serve as means of the war language, reflecting the essence of such processes as the verbal reconfiguration of authoritative discourse, the transformation of conventional linguistic structures in conditions of crisis, the active implementation of media-political frames, and the intertextual play of phraseological expressions within artistic framing.

The generalization of the results allowed us to postulate that the war language functions as a kind of metalanguage – a semantic dimension of linguopolitical interaction, within which phraseological units structure the political concepts of resistance to aggression, state defense, and survival in conditions of war.

Magdalena Derwojedowa, Magdalena Zawisławska (UW)

Poczuwszy zapach zwłok, wcisnął ręce do kieszeni i siarczyście zaklął — o sensualizmach, somatyzmach i wulgaryzmach w powojennej powieści kryminalnej

Powieść kryminalna należy do literatury popularnej, jednak ostatnie dziesięciolecia przyniosły jej przesunięcie ku literaturze obyczajowej, w tym również w Polsce, w której po wojnie, a przed 1989 rokiem gatunek rozwijał się w izolacji i ścisłej kontroli jako powieść milicyjna. Barańczak (1973), a wcześniej Kubikowski (1965) wśród cech gatunku wskazywali też ideologiczną funkcję gatunku, mającego kształtować pozytywny wizerunek MO i jej funkcjonariuszy. W wystąpieniu chcemy przyjrzeć się trzem grupom słownictwa w powieści milicyjnej i powieści kryminalnej III RP.

Materiałem jest blisko 300 polskich powieści kryminalnych wydanych w latach 1949-2025, a przedmiotem naszego zainteresowania będą wulgaryzmy, somatyzmy i sensualizmy. Do pierwszej grupy trafiły wyrazy oznaczone kwalifikatorem *wulg.* w *SGJP*, do dwóch pozostałych wyrazy z odpowiednich pól znaczeniowych *Słownosieci 4.0*, które następnie zostały poddane weryfikacji. Dla wyrazów tych zostały wyznaczone zarówno proste statystyki

tekstowe, takie jak częstość względna, jak i kolokacje, kookurencje czy rozkłady w tekście. Pomocniczo wykonane zostały też inne analizy stylometryczne (grupowanie, analiza tematyczna i wydźwięku), mające na celu ustalenie, jakie czynniki są cechami typowymi dla powieści współczesnych, a jakie dla historycznych.

W wystąpieniu omówimy wybrane metryki i wyniki zastosowania ich do tekstów, główny nacisk kładąc na zmiany w trzech wspomnianych grupach słownictwa, np. do najczęstszych połączeń w obu grupach należą *odciski palców*, ale charakterystyczne *dołeczki* we współczesnych powieściach nie wyróżniają już twarzy, dziś najczęściej pokrytej *szczeciną*; *schabowego* (a także *schaboszczaka*) współcześnie wyprzedza *mielony*, a *kawę z kieliszkiem koniaku* — sam *koniak* (a także *koniaczek*), choć ciągle w *kieliszku*; niezmiennie bohaterom doskwiera tylko *mania prześladowcza*.

Marianna Dilai (LPNU, Lviv)

The Evolution of Corporate Values (1990s-2020s): A Keyness Analysis of Global Corporations' Codes of Conduct

This paper examines the transformation of core values in leading global corporations over the past three decades, as reflected in their codes of business conduct. Using a corpus linguistics approach, we identify keywords related to values in the Corpus of Codes of Conduct, tracing shifts in corporate culture and ethical considerations over time. Keywords are viewed as statistically significant (Scott, 1997) and “especially characteristic of the texts in a target discourse domain” (Egbert and Biber, 2019), serving as “signposts for discourse, ideology, or argumentation” (Baker & Ellece, 2011). The findings reveal how corporations have redefined their guiding principles to respond to the challenges of a rapidly changing world and to align with evolving societal expectations, technological progress, and ethical standards. The results highlight emerging trends in the 2020s, such as an increased emphasis on sustainability, social responsibility, integrity, and diversity, compared to the dominant values of the 1990s.

Agnieszka Dryjańska (UW)

Convivialité, convivial – w poszukiwaniu współczesnych francuskich słów kluczy

Obecna Francja to kraj „bez busoli” (Martuccelli, 2025) na drodze „poszukiwania znaczenia” (Ibidem). Społeczeństwo rozczarowane tradycyjnymi wartościami i poszukujące nowych, tworzy nowe słowa lub istniejącym nadaje nowe znaczenia. Jednym z takich słów jest *convivialité*, uważane za „modne słowo” (Grünig Iribarren, 2019), będące na „ustach wszystkich” (Paquot, 2022), obecne w badaniach naukowych (Latouche, 2007, Papi, 2012, Grünig Iribarren, 2019, Bonescu, Boutaud, 2012, Demichel-Basnier, 2021, Azam, 2021), w codziennych konwersacjach, w szczególności przy i à *propos* stołu, w kontekście społecznym, zawodowym, ale także w świecie technologii oraz jako „hasło marketingowe, które ukrywa wartość handlową pod pozorem wartości ludzkich” (Papi 2012).

Słowo to przeszło długą ewolucję w wymiarze semantycznym - „de la table à la tablette” ‘od stołu do tabletu’ (Bonescu, Boutaud, 2012). Badacze są zgodni, że dwóch autorów w największym stopniu przyczyniło się do ukształtowania obecnego znaczenia tego słowa. Pierwszy z nich – Jean Anthelme Brillat-Savarin (1825) wprowadził rzeczownik *convivialité* rozumiany jako „zamiłowanie do spotkań i uczt” (TLFi), które „każdego dnia jednoczy różne stany, spaja je w jedną całość, ożywia konwersację i łagodzi granice konwencjonalnych nierówności” (Brillat-Savarin, 1825: 147). Zamiłowanie to w zasadzie niezmiennie jest obecne w kulturze francuskiej, pomimo licznych kryzysów i konfliktów dawnych i obecnych, co uwidoczniło się szczególnie wyraźnie w czasie pandemii (Boutaud, 2021) poprzez neologizmy takie jak *coronapéro*; *skypéro* czy *apérozoom*. Drugim z autorów jest Ivan Illich, który nadał słowu *convivialité* nowe znaczenie, które rozpowszechniło się także we Francji, odnoszące się do „przyjaznego społeczeństwa” (fr. *société conviviale*), przeciwstawiającego się dominacji technokracji i idei postępu degradujących człowieka (Illich, 1973:22).

W niniejszym wystąpieniu zostaną przedstawione wyniki badania korpusowego na podstawie korpusu FrTenTen23 (Sketch Engine) liczącego 23 miliardy słów, którego celem była analiza łączliwości leksemu *convivialité* oraz kontekstów jego użycia. Analiza jakościowa i ilościowa umożliwiła wyodrębnienie kategorii semantycznych leksemu *convivialité*, odnoszących się do kuchni i świętowania, zgodnych z prototypowym znaczeniem tego leksemu wprowadzonym przez Brillat-Savarin, ale także tych ukazujących społeczny, regionalny, religijny oraz techniczny kontekst użycia badanego leksemu. Należy także podkreślić pozytywną konotację, którą odznacza się ten leksem we wszystkich analizowanych wystąpieniach. Uzyskane rezultaty stanowią potwierdzenie stwierdzenia, że *convivialité* to „nie tylko wyłaniająca się nową wartość, mająca na celu ożywienie i umocnienie relacji, ale także ideał indywidualnego i zbiorowego dobrostanu” (Bonescu, Boutaud, 2012).

Bibliografia:

- Azam, G. (2021). La convivialité pour réanimer le monde. *Revue du MAUSS*, 63–68.
- Bonescu, M., & Boutaud, J.-J. (2012). L'éthos de la convivialité: De la table à la tablette. *Interfaces numériques*, 1(3). [\(PDF\) L'éthos de la convivialité. De la table à la tablette](#)
- Boutaud, J. (2021). Les formes résilientes de la convivialité en confinement. *Actes sémiotiques*. [Les formes résilientes de la convivialité en confinement](#)
- Brillat-Savarin J.-A. (1826). *Physiologie du goût, ou méditations de gastronomie transcendante*. Paris, Charpentier [Physiologie du goût : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)
- Demichel-Basnier, S. (2021). La convivialité: Instrument du bien vivre ensemble dans les quartiers populaires? *Revue du MAUSS*, 57(1), 260–272.
- Grünig Iribarren, S. (2019). Ivan Illich et la ville conviviale. *Revue du MAUSS*.
- Illich I. (1973). *La Convivialité*. Paris, Seuil.
- Latouche, S. (2007). La convivialité de la décroissance au carrefour des trois cultures. *Revue du MAUSS*, 29, 225–228.
- Martuccelli, D. (2025). *L'esprit de la modernité: Histoire, inventaire, actualité*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).
- Martuccelli, D. (2025). *Quête de sens. Un pays sans boussole*. Les Grands Dossiers des Sciences Humaines, 80, 12-14.
- Papi, C. (2012). La convivialité: De la polysémie à l'entretien de la confusion. *Interfaces numériques*, 1(3), 435-452.

Anna Dzięcioł (UW)

Między kodem a gestem: językowe praktyki oporu w środowisku pielęgniarskim

Współczesna komunikacja środowisk zawodowych coraz częściej przybiera formę oddolnych inicjatyw językowych, w których wyraża się zbiorowe doświadczenie, frustracja, poczucie humoru i strategia przetrwania. Jednym z takich przykładów jest plebiscyt na „Pielęgniarskie Słowo Roku 2023”, zorganizowany przez znaną postać internetową, Siostrę Bożennę. W jego ramach użytkownicy i użytkownicy mediów społecznościowych zgłosili 18 wyrażań, które – w sposób ironiczny, krytyczny lub autoironiczny – nazywają rzeczywistość pracy w systemie ochrony zdrowia.

Propozycje te zostaną w referacie poddane analizie jako językowe słowa-klucze, pełniące funkcje: identyfikacyjne (budujące tożsamość zawodową), afektywne (wyrażające emocjonalne napięcia), krytyczne (wobec systemowych dysfunkcji) oraz wspólnototwórcze. Wśród zgłoszeń znajdują się zarówno terminy techniczne przekształcone fonetycznie (np. „midlajn”), neologizmy środowiskowe („laczkowanie”, „dziabotanie”), ironiczne etykiety instytucji („derekotor”), jak i językowe symbole napięć strukturalnych („Ujastek”, „Rzeszów”). Pojawia się też figura „Wizjonera” – słowo-klucz zbiorowej ironii wobec nieadekwatnych narracji zarządczych.

Celem referatu jest ukazanie, w jaki sposób oddolny język pielęgniarek tworzy alternatywną przestrzeń semantyczną, pozwalającą wyrazić doświadczenie wykluczenia, zawodowego wypalenia i systemowego absurdu. Analiza będzie prowadzona w dwóch wymiarach: semiotycznym (identyfikacja form, konotacji, relacji intertekstualnych) oraz ideologicznym (ujęcie języka jako narzędzia symbolicznego oporu).

Alicja Gałczyńska (UJK, Kielce)

Czy (dlaczego) potrzebujemy siostrzeństwa?

W roku 2007 w internetowej „Poradni językowej PWN: Krystyna Długosz-Kurczabowa pisała, że „żeńskim odpowiednikiem bractwa (czy raczej braterstwa) pozostaje siostrzeństwo. Ale czy się przyjmie?” Dzisiaj wydaje się, że słowo siostrzeństwo pojawia się w tekstach coraz częściej a idea siostrzeństwa, rozumianego jako wzajemne wsparcie, solidarność i zrozumienie między kobietami zyskuje coraz więcej zwolenniczek.

Inspiracji do napisania tego referatu było kilka:

- raport Marty Majchrzak i Sandry Frydrysiak „Siostrzeństwo – od idei do praktyki” (2021);
- kampania Answer.LAB „Dajemy słowo: siostrzeństwo” – firma postawiła sobie za cel rozpropagowanie idei siostrzeństwa i – jednocześnie – zwiększenie frekwencji słowa oraz „spowodowanie” umieszczenia go w słownikach języka polskiego; jednocześnie pojawiły się, inspirowane ideą siostrzeństwa, kolekcje Sisterhoo Treasure (2024) oraz Sisterhood Stories (2025);
- rosnąca frekwencja tekstowa słowa siostrzeństwo, na co zwróciła uwagę Rada Języka Polskiego.

Postanowiłam przyjrzeć się funkcjonowaniu tego słowa w wypowiedziach „zwykłych” użytkowników polszczyzny, wypowiedziach pojawiających się przede wszystkim w prasie i mediach społecznościowych. Przy czym będą mnie interesowały przede wszystkim te konteksty, w których słowo siostrzeństwo jest rozumiane nie tyle jako idea feministyczna, ale jako sposób współtętnienia z innymi kobietami/ wśród innych kobiet, swoista więź między koleżankami, przyjaciółkami, współpracowniczkami.

Chciałabym odpowiedzieć na pytanie, jakie znaczenie/ znaczenia użytkownicy nadają słowu siostrzeństwo, czy jest ono wieloznaczne, czy jest synonimiczne z braterstwem i – ostatecznie – czy jest potrzebne polszczyźnie.

Anna Godzich

„Kulturemy jako słowa kluczowe do zrozumienia współczesnych Włoch: analiza korpusowa na podstawie podręczników do nauczania języka włoskiego wydanych w Polsce w latach 1999–2023”

Przedmiotem wystąpienia są włoskie kulturemy w ujęciu synchronicznym jako słowa kluczowe do zrozumienia współczesnych Włoch. Celem referatu jest przedstawienie wyników badania kulturemów wyekscerpowanych z podręczników do nauki języka włoskiego jako obcego opublikowanych w Polsce w latach 1999-2023, napisanych przez polskich autorów i autorki, przeznaczonych dla poziomu A-C2 ESOKJ. W świetle opartych na literaturze przedmiotu ustaleń można uznać, że analiza kulturemów w odniesieniu do włoskiego obszaru językowo-kulturowego stanowi wypełnienie luki badawczej, ponieważ stan wiedzy w tej dziedzinie jest następujący: w 1993 r. Calcagno zebrał 16 „haseł-symboli włoskości”: m.in. łapówka (bustarella), mama (mamma), pizza (pizza), espresso (caffè), piłka nożna (calcio), rogi (corni); zaś w 2009 roku Trifone wyodrębnił następujące „jądra włoskiej pamięci zbiorowej”: kuchnię (cucina), modę (moda), operę (opera lirica), kino (cinema), telewizję (televisione), politykę (politica), biurokrację (burocrazia), sport (sport), literaturę dla dzieci (letteratura per

l'infanzia) oraz religię (religione). Nie znalazłam prac traktujących o kulturemach – wyznacznikach dzisiejszej włoskości.

W pierwszej części wystąpienia omówione zostaną wyniki analizy jakościowo-ilościowej wyekscerpowanych z podręczników kulturemów, w drugiej zaś odniosę się do kulturemów jako interpretantów kultury współczesnych Włoch. Ramy teoretyczne analizy wpisują się w paradygmat lingwistyki kulturowej, przy czym przez kulturem rozumiem jednostkę kultury należącą do danego systemu kulturowego i istotną dla jej zrozumienia, związaną ze specyfiką psychologiczno-behawioralną przedstawicieli danej kultury. Zaproponowana analiza stanowi część szerszych badań nad kulturemami współczesnych Włoch, których celem jest wytypowanie kulturemów z włoskiego obszaru językowo-kulturowego w ujęciu synchronicznym, a w dalszej kolejności leksykograficzne ujęcie wyodrębnionych jednostek w słowniku o nachyleniu kulturowym.

Anita Jagun

What the Sigma? Anglicyzmy w młodomowie

Termin *młodomowa* odnosi się do “wariantu języka używanego przez nastoletnią młodzież w sytuacjach nieoficjalnych, w kontaktach rówieśniczych” (Wileczek 2021b:187). Ta odmiana języka charakteryzuje się potocznością, ludycznością oraz wiralowością. Jest sposobem, w jaki młodzi ludzie wyrażają swoje myśli i emocje. Stanowi również odzwierciedlenie ich sfery zainteresowań i świata wartości. Wiele jednostek leksykalnych, które obecne są w młodomowie ma swoje źródło w środowisku programistycznym i kulturze mediów społecznościowych.

Część z nich została utworzona na podstawie gier słownych w języku ojczystym, ale znacząca liczba słów i wyrażen została zapożyczona z języków obcych, przede wszystkim z języka angielskiego, który jest współczesnym lingua franca. Celem niniejszego referatu jest omówienie wybranych słów i wyrażen, które pojawiają się w polskim socjolekcie młodzieżowym, ale pochodzą właśnie z języka angielskiego. Wśród analizowanych jednostek leksykalnych znajdują się m.in. NPC, rizz, sigma czy slay. W trakcie wystąpienia wskazana zostanie etymologia poszczególnych słów, przykłady ich użycia, jak również różnice semantyczne, które występują między polskim i angielskim slangiem. W badaniu wykorzystano językowe bazy danych takie jak korpus językowy Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży oraz inne źródła internetowe, które poświęcone są tematyce młodomowy.

Anna Jaroszewska (UW)

Dokąd „kluczemy”? Rozważania o wychowaniu do wartości i poprzez wartości na kanwie badań korpusowych 29 serii podręczników do nauki języka niemieckiego dopuszczonych do użytku w polskich liceach i technikach po roku 1989

Przyjmując perspektywę baumanowskiej „płynnej nowoczesności” oraz tezę nierozłączności języka od kultury człowieka, autorka wystąpienia kieruje uwagę na współczesne znaczenie pozalingwistycznych celów kształcenia neofilologicznego, które ujmuje w ramy wychowania do wartości i poprzez wartości. Wskazując na aberracje w praktycznym wymiarze systemu glottodydaktycznego i postulując jego reformę, akcentuje jednocześnie teoretyczny oraz formalnoprawny potencjał w zakresie szkolnych funkcji i ról nauczycielskich. Impulsem do jego uwolnienia może stać się podręcznik szkolny, co autorka próbuje udowodnić drogą badań korpusowych obejmujących 29 serii podręczników do nauki języka niemieckiego dopuszczonych do użytku w polskich liceach i technikach po roku 1989.

Celem zasadniczym badań jest weryfikacja sformułowanego przez nią uprzednio uniwersalnego kanonu wartości i odpowiedź na pytanie o poziom aksjologicznego potencjału, jaki kryje się w analizowanych podręcznikach. Służyć ma temu wydobycie z warstwy tekstowej

podręczników składających się na korpus badawczy łącznie 244 słów-kluczy wpisujących się w przyjętą definicję „wartości” – rozumianych jako pierwiastek dobra (wspólnego oraz jednostki) i dających się skategoryzować w zbiorach wartości transcendentnych (dotyczących wiary w Boga i przeżyć metafizycznych) oraz nietranscendentnych (związanych z życiem doczesnym), które za Puzynią (1992: 39–n.) i Jedlińskim (2000: 25) można podzielić na: moralne, poznawcze, społeczne, witalne, utylitarne, estetyczne, hedonistyczne oraz prestiżowe. Prezentowany projekt ma charakter badania wstępnego-podstawowego, został dofinansowany ze środków Uniwersytetu Warszawskiego w ramach wewnętrznego systemu grantowego i programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza”, a zrealizowany z wykorzystaniem narzędzi teleinformatycznych Centrum Technologii Językowych CLARIN-PL (<https://clarin-pl.eu/>).

Anna Kapuścińska (UJK, Kielce)

Zur Spezifik der sprachlichen Raum-Konstrukte im Fernsehen

Die Entwicklung der Medien hat enorm zu einem Phänomen beigetragen, das in vielen Medientheorien als Kompression (oder in einer extremerer Fassung: Implosion) des Raums bezeichnet wird. Der Raum im traditionellen Sinne verliert in den gegenwärtigen Medien seine Tiefe und wird zu einem „globalen Dorf”. Trotzdem wird in den Medien nicht auf die raumbezogene Lexik verzichtet. Paradebeispiel dafür sind Bezeichnungen, die in Bezug auf das Internet verwendet werden, wie Cyberraum oder Chatraum. Der Vortrag hat allerdings zum Ziel die Raum-Wörter im Fernsehen zu untersuchen, um zwar in den Äußerungen der Moderatoren mit Fernsehstudio bei den Nachrichtensendungen, die den Eindruck vermitteln, als ob die Zuschauer im Studioraum zu Gast wäre oder sein sollten. Beispiele für solche Lexeme, die in dem Vortrag diskutiert werden, stammen aus ausgewählten deutschen und polnischen Nachrichtensendungen.

Aneta Korycińska

„Chosen one”, „soulmate AU”, „neurodivergent MC” — słowa klucze Young Adult jako znaki subkulturowe i parateksty.

Celem wystąpienia jest analiza współczesnych słów kluczy w subkulturze literatury Young Adult (YA). Proponuję traktować je nie tylko jako elementy opisu fabuły, lecz także jako parateksty i sygnały subkulturowe, które kształtują komunikację w przestrzeni BookToka, Wattpada i Archive of Our Own.

Przyjęta metodologia łączy analizę dyskursu, mediolingwistykę oraz lingwistykę kulturową i korpusową. Analizowany materiał obejmuje tagi, hasztagi i idiomy funkcjonujące w polskich i anglojęzycznych wspólnotach YA. Zgodnie z założeniami konferencji, traktuję je jako słowa klucze, które nie tylko odzwierciedlają aktualne praktyki językowe, lecz także kodują wartości i tożsamości: od narracji o „wybrańcu” (chosen one), przez romantyczny fatalizm (soulmate AU), po afirmację neuroroznorodności (neurodivergent MC).

Wystąpienie pokaże, że owe formuły leksykalne pełnią funkcje paratekstualne – sterują oczekiwaniami odbiorców, ułatwiają nawigację w nadmiarze treści i zwiększają algorytmiczną widzialność tekstów. Ponadto są markerami tożsamościowymi, ponieważ znajomość kodów fandomowych daje symboliczną przynależność do wspólnoty. Jednocześnie ich użycie ujawnia ambiwalencję: wspiera inkluzywność (np. reprezentacja LGBTQIAP, osób neuroatypowych), a równocześnie prowadzi do ekskluzji osób spoza fandomu, które nie znają języka subkultury.

Interpretując wymienione idiomy jako słowa klucze współczesnej młodzieżowej komunikacji, wpisuję badanie w międzynarodową dyskusję nad słowami roku i słowami na czasie. Pokazuję, że subkultura YA wytwarza własny zestaw słów kluczy, które – podobnie jak

w plebiscytach językowych – odzwierciedlają doświadczenia, emocje i spory społeczne młodego pokolenia.

Mirosław Koziarski

Eksploatacja zasobów leksykograficznych na potrzeby projektu RetroDict

Niniejsza praca koncentruje się na wyzwaniach związanych z gromadzeniem, organizacją i analizą historycznych zasobów leksykograficznych w ramach projektu RetroDict, który ma na celu stworzenie wszechstronnego repozytorium zdigitalizowanych słowników wydanych do II wojny światowej. Słowniki te stanowią istotne źródła badań historycznojęzykowych, jednocześnie oferując informacje metajęzykowe, które trudno wyekstrahować z korpusów językowych. Waga tego rodzaju materiałów w erze cyfryzacji ma rosnące znaczenie i posiada coraz więcej zastosowań.

Jedno z największych wyzwań przedsięwzięcia stanowi dobór materiału badawczego, co wiąże się z eksploatacją przestrzeni dostępnych zasobów z jednej strony, a zastosowaniem właściwych kryteriów selekcji wobec zagregowanych materiałów z drugiej. Aby jednak można było je systematycznie opracować, konieczna jest systematyczna eksploatacja źródeł. Problemem badawczym będzie zatem znalezienie metodyki, która pozwoli na maksymalizację automatycznego przetwarzania źródeł, i jej zastosowanie w praktyce. Podjęte zostaną także kwestie nieostrości cech relewantnych oraz sformułowania reguł zatrzymania (ang. *stopping rules*).

Eksploatacja słowników będzie opierała się na trzech filarach: (1) publikacjach o charakterze bibliograficznym dedykowanych słownikom; (2) katalogach bibliotek cyfrowych; (3) zgromadzonym dotychczas spisie dzieł. Pierwszy z wymienionych filarów opracowany został na podstawie publikacji meta-bibliograficznej, podczas gdy dwa pozostałe czerpią z doświadczeń badawczych oraz praktycznych autora.

Ze względu na wielkość relewantnej części katalogu (opiewającej na nie mniej niż dziesiątki tysięcy rekordów) i niejednorodny charakter zapisu informacji o poszczególnych dziełach, przedstawione zostaną metody standaryzacji i deduplikacji dzieł, zarówno ręczne, jak i automatyczne.

Egzemplifikacja zostanie dokonana poprzez analizę katalogu organizacji Internet Archive i zawartych w nim interesujących przypadków. Katalog ten czerpie z licznych repozytoriów cyfrowych bez, w rezultacie czego dane w nim zawarte są usystematyzowane tylko pozornie, a co prowadzi do konieczności przyjęcia metodyki, która radzi sobie z duplikatami, wariantami zapisu, kontaminacją pól bazy danych lub ich niejednoznacznością, a także błędami natury ludzkiej. Stosowana metodyka w zamierzeniu ma stosować się także do innych repozytoriów referencyjnych.

Zaprezentowana zostanie także implementacja w formie procesu ETL (ang. *Extract, Transform, Load*), który polega na łączeniu, przetwarzaniu i organizacji danych ze źródeł zewnętrznych w celu utworzeniu jednolitej bazy danych. Podejście takie jest transparentne poprzez umożliwienie odtworzenia każdego etapu przekształceń danych, a także elastyczne dzięki uniezależnieniu procesu od danych wejściowych.

W ostatniej zostaną omówione wstępne rezultaty w postaci danych liczbowych dotyczących znalezionych dzieł, ich właściwości w wybranych aspektach, w tym dystrybucji przestrzennej, czasowej, treściowej i kategoryjnej. Zademonstrowane zostaną także przykładowe pary rekordów wejściowych i wyjściowych. Na koniec zostaną przedstawione plany kompilacji wybranych referencyjnych źródeł bibliograficznych w celu utworzenia jednolitego meta-katalogu, który będzie stanowił podstawę w procesie selekcji dzieł leksykograficznych, które zostaną włączone do projektu RetroDict.

Bibliografia:

Grzegorzczuk, Piotr (1967): *Index lexicorum poloniae*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

- [Zaunmüller, Wolfram] & Zischka, G.A. (1959): *Index lexicorum. Bibliographie der lexikalischen Nachschlagewerke*. Wien: Hollinek.
- Alston, R.C. (1974): *A Bibliography of the English Language from the Invention of Printing to the Year 1800*. Ilkley: Janus Press.
- Claes, Frans (1977): *Bibliographisches Verzeichnis der deutschen Vokabulare und Wörterbücher, gedruckt bis 1600*. Hildesheim: G. Olms.
- Collison, Robert L. (1971): *Dictionaries of English and Foreign Languages*. Indianapolis: Macmillan.
- Lewanski, Richard C. (1972): *A Bibliography of Slavic Dictionaries*, t. 1-4, wyd. 2. Bologna: Editrice Compositori.
- Hartmann, R. R. K. (2007): „Bibliography of Lexicography”. URL: <http://euralex.pbworks.com/f/Hartmann+Bibliography+of+Lexicography.pdf>.

Dominika Kraska (UW)

Drukuj tę stronę, wydrukuj tę książkę. Semantyczne konsekwencje redukcji prefiksów na rzecz sufiksu -ną- w wybranych czasownikach

Referat dotyczy semantycznych i pragmatycznych konsekwencji powstawania nowych czasowników dokonanych z sufiksem -ną-, powstających poprzez redukcję form prefiksalnych (np. *wydrukować* → *druknać*, *zablokować* → *bloknać*, *wydymać* → *dymnać*). Analiza oparta na materiałach z Narodowego Korpusu Języka Polskiego oraz Obserwatorium Językowego UW pokazuje, że choć aspekt gramatyczny pozostaje niezmienny, towarzyszy mu wyraźna zmiana semantyczna i pragmatyczna.

Nowe leksemy (np. *bulnać*, *skrybnać*, *smynać*, *ślizgnąć*, *hajtnąć się*, *jarnąć*, *psiuknąć*, *bazgrnąć*, *dymnać*) niosą ze sobą dodatkowe wartości semantyczne: konotują czynności wykonywane szybko, lekko, często beztrudno, niekiedy wręcz niedbale czy ekspresywnie. Ich pragmatyka łączy się ze swobodą i dystansem, a także potocznym, a nierzadko nacechowanym emocjonalnie stylem wypowiedzi. Szczególną rolę odgrywa tryb rozkazujący (np. *drukuj*, *blokuj*, *jarnij*), który dodatkowo wzmacnia tendencję do skracania form i intensyfikuje nacechowanie ekspresywne.

W referacie zestawione zostaną pary czasowników (np. *przeforwardować* – *forwardnać*, *powąchać* – *wąchnąć*, *ohajtać się* – *hajtnąć się*, *wydymać* – *dymnać*), aby pokazać mechanizm semantycznego przesunięcia oraz jego systematyczność. Analiza zostanie osadzona w szerszym kontekście ekonomizacji języka i diachronicznej rywalizacji typów słowotwórczych.

Zaproponowana interpretacja ukazuje sufiks -ną- nie tylko jako wyznacznik aspektu, lecz także jako nośnik dodatkowych wartości znaczeniowych – skondensowanych, intensyfikujących i nacechowanych pragmatycznie. Proces ten można więc odczytywać jako wyraz tendencji współczesnej polszczyzny do tworzenia form krótszych, ekspresywniejszych i semantycznie wyspecjalizowanych.

Lutz Kuntzsch (GfDS, Wiesbaden)

Wörter des Jahres in Deutschland

Im Vortrag werden die Wörter des Jahres 2025 vorgestellt im gesellschaftlichen Kontext erläutert. Die gewählten Wörter seit 1971 zeigen ihren Charakter als Schlüsselwörter.

Ein Sprachquiz zu den Wörtern des Jahres fördert die Interaktion der Teilnehmenden, die besten erhalten inhaltsbezogene Preise.

Patrycja Kubicha-Pietrusińska

Key Words in Polish, English, and German Idiomatic Equivalents

Idioms allow one to express oneself in a vivid way. The constructions of words of which they consist create their figurative meanings. Thus, the semantic meanings of these idioms affect their pragmatic meanings. What can be observed is that certain words in the structures of idioms play a primary role in their meanings. This can be seen especially when comparing idiomatic equivalents in different languages.

The aim of this presentation is to shed light on this fact on the basis of research conducted on such equivalents in Polish, English, and German. The idioms under discussion are connected, e.g., with color and time, where words belonging to these categories function as the key words in the idioms. As the study reveals, certain idiomatic equivalents have the same key words in their structures, which points to a certain interculturality of the way certain idioms are built and understood.

Moreover, the research indicates that there are also another type of key words in these idiomatic equivalents, namely that in certain cases a given word from a thematic category, such as time, despite not being the same in all the three studied languages (which is natural for idioms due to their figurative meanings), may still belong to the same category, e.g., by denoting a different time unit depending on the language. This, thus, also indicates that the key words in these idiomatic equivalents carry intercultural meaning in the context of these idioms, although to a lesser extent. However, it also needs to be underscored that there are also cases in which the key words of idiomatic equivalents in the three languages are not related in the ways discussed above, which in this respect indicates cultural differences.

Olena Levchenko, Nataliia Lototska, Olena-Anna Hultso (LPNU, Lwów)

The Language of Colour in Ukrainian War Narratives

The paper explores the functioning of the basic colour terms *black*, *white*, and *red* in Ukrainian fiction through the lens of B. Berlin and P. Kay's theory of basic colour terminology, further developed within cognitive semantics and cultural linguistics. The study situates itself within a broader tradition of colour research that has evolved from universalist theories (Berlin & Kay, 1969), cultural and ethnolinguistic approaches (Wierzbicka, 2008), prototype theory (Rosch, 1972), cognitive semantics (Lakoff, 1987; Langacker, 1987), and studies of semantic connotations in cultural and psychological contexts (Tokarski, 1995), to contemporary corpus-based analyses (Pawlowski, 2006; Lewandowska-Tomaszczyk, 2014; Lototska, 2021; Levchenko & Dilai, 2022). This trajectory highlights the relevance of integrating statistical and conceptual methods in examining the colour lexicon.

The aim of the study is to conduct a comparative corpus-based analysis of the basic colour terms *black*, *white*, and *red* in Ukrainian war narratives in order to identify quantitative and qualitative changes in their use before and during the war. For this purpose, two subcorpora of contemporary Ukrainian fiction were compiled: the prewar corpus (1991–2021, 7.5 million words) and the war corpus (2022–2024, 653,000 words). The research relies on frequency data and collocational profiles to reveal usage tendencies, while conceptual modelling provides insights into semantic dynamics.

The findings demonstrate shifts across the two periods in frequency, derivational potential, collocational patterns, semantic nuances, and symbolic interpretations of colour terms. The study demonstrates that war has influenced not only thematic domains but also structural aspects in the linguistic representation of reality. The colour lexicon functions as a sensitive indicator of cultural, psychological, and stylistic transformations, capturing the transition from a symbolically nuanced worldview to a more materialized and trauma-marked representation of war experience.

This research contributes to cognitive and corpus linguistics by providing evidence of how war reshapes linguistic worldviews and by highlighting the role of colour as a culturally charged and cognitively salient category in Ukrainian war narratives.

References:

- Berlin, B., & Kay, P. (1969). *Basic color terms: Their universality and evolution*. University of California Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. University of Chicago Press.
- Langacker, R. W. (1987). *Foundations of cognitive grammar: Vol. 1. Theoretical prerequisites*. Stanford University Press.
- Levchenko, O., & Dilai, M. P. (2022). Key colour terms in the Ukrainian prose fiction of the 21st century. In *Proceedings of the 6th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS)* (pp. 49–60).
- Lewandowska-Tomaszczyk, B. (2014). Metody empiryczne i korpusowe w językoznawstwie kognitywnym. In P. Stalmaszczyk (Ed.), *Metodologie językoznawstwa. Podstawy teoretyczne* (pp. 251–281). Łódź.
- Lototska, N. (2021). Statistical research of the colour component ЧОРНИЙ (BLACK) in R. Ivanychuk's text corpus. In *Proceedings of the 5th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS 2021), Volume I: Main Conference* (pp. 486–497). Kharkiv, Ukraine.
- Pawlowski, A. (2006). Quantitative linguistics in the study of colour terminology. *Progress in Colour Studies*, 1, 37–56.
- Rosch, E. (1972). Universals in color naming and memory. *Journal of Experimental Psychology*, 93(1), 10–20. <https://doi.org/10.1037/h0032609>
- Tokarski, R. (1995). *Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Wierzbicka, A. (2008). Why there are no 'colour universals' in language and thought. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 14(2), 407–425. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9655.2008.00509.x>

Magdalena Lobert

Schlüsselwörter, die im Raum verwurzelt sind: über die Ortsnamen des Ermlands

Die Ortsnamen des Ermlands lassen sich als „Schlüsselwörter“ lesen, die im Raum und in der Kultur der Region verwurzelt sind. Ihre morphologische und semantische Schicht spiegelt die vielfältige Geschichte des Gebietes wider – vom altpreußischen über das deutsche bis hin zum polnischen Erbe.

In diesem Vortrag werden die Toponyme der größten heutigen Ortschaften des südlichen Ermlands behandelt. Die sprachliche Zugehörigkeit ihrer Morpheme wird bestimmt und die Methoden erläutert, nach denen sich der Ausschuss "Komisja Ustalania Nazw Miejscowości" bei der Vergabe polnischer Entsprechungen für deutsche Namen nach dem Zweiten Weltkrieg höchstwahrscheinlich gerichtet hat. Die Analyse der Ortsnamen als „Schlüsselwörter“ ermöglicht es somit, ihre Funktion an der Schnittstelle von Sprache, Kultur und Politik sichtbar zu machen und sie in einen breiteren Kontext der linguistischen Erinnerungsforschung einzuordnen.

Barbara Łukaszewicz (UW)

Kategoria męskoosobowości z perspektywy osób uczących się języka polskiego jako obcego

Celem wystąpienia jest przybliżenie sposobów postrzegania przez uczących się języka polskiego jako obcego kategorii męskoosobowości – kulturemu gramatycznego wyróżniającego polszczyznę na tle większości języków słowiańskich.

Zostaną przedstawione wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród 100 osób uczących się języka polskiego jako obcego na poziomach zaawansowania B1–C2,

opracowane z wykorzystaniem kategoryzacji odpowiedzi otwartych. Analizowane zagadnienia obejmują: (1) relację między poprawnością form a skutecznością komunikacji, (2) zwracanie uwagi na tworzenie poprawnych form męskoosobowych w komunikacji ustnej i pisemnej, (3) wiedzę osób badanych na temat ewentualnego negatywnego nacechowania form deprecjatywnych, a także (4) trudności związane z tworzeniem form liczby mnogiej męskoosobowej przez uczących się języka polskiego jako obcego.

W badaniu zwrócono uwagę na leksemy najczęściej pojawiające się w dydaktyce tej kategorii, a mimo to sprawiające trudności w nauce, także osobom uczącym się na poziomach zaawansowanych, np.: *student – studenci, kolega – koledzy, profesor – profesorowie/profesorzy, Niemiec – Niemcy, pan – panowie*, a także formy nieregularne (np. *człowiek – ludzie, brat – bracia*). Zostaną omówione najczęstsze błędy popełniane przez osoby uczące się w obrębie wybranych form, a także możliwe przyczyny trudności, na które wskazują wyniki omawianego badania. Okazuje się, że respondenci dostrzegają związek między poprawnością fleksyjną a skutecznością komunikacji, przy czym większy nacisk kładą na poprawność w tekstach pisanych niż w interakcji ustnej. Jednocześnie większość badanych nie ma świadomości, że błędne formy mogą być odbierane jako lekceważące czy wręcz obraźliwe. Widoczna jest za to świadomość dużej części ankietowanych na temat zasad języka równościowego i rekomendacji dotyczących nazywania osób płci żeńskiej i osób nieidentyfikujących się z żadną płcią. Wiedza respondentów o dyskusji na temat inkluzywności w języku powoduje u części z nich negatywny odbiór kategorii męskoosobowości.

W leksemach uznawanych za podstawowe w nauczaniu ujawniają się społeczne wartościowania, hierarchie i stereotypy, nieznane znacznej części osób uczących się języka polskiego jako obcego. Postrzeganie form męskoosobowych przez cudzoziemców wskazuje na istotny związek systemu językowego z zasadami panującymi w kulturze polskiej, w której poprawność formalna wiąże się zarówno z praktyką komunikacyjną, jak i systemem wartości.

Beata Mikołajczyk (UAM), Péter Csátár Uniwersytet w Debreczynie)

Exzellenz und Verantwortung als Schlüsselwörter im akademischen Diskurs: Eine vergleichende diskurslinguistische Analyse polnischer, deutscher und ungarischer Universitätsleitbilder

Exzellenz und Verantwortung gehören zu den zentralen Schlüsselwörtern aktueller Hochschuldiskurse in Europa. In dieser Untersuchung werden sie als tertium comparationis eingesetzt, das einen diskurslinguistischen Vergleich nationaler Hochschuldiskurse ermöglicht. Dadurch lassen sich Gemeinsamkeiten und Differenzen in der sprachlichen Aushandlung von Wertordnungen, Legitimationsmustern und institutionellen Selbstbildern in Polen, Deutschland und Ungarn herausarbeiten.

Die Studie ist in der vergleichenden Diskurslinguistik verankert und analysiert, wie Exzellenz und Verantwortung lexikalisch realisiert werden und in welchen Relationen sie im Diskurs erscheinen. Besondere Aufmerksamkeit gilt ihrer Funktion als diskursive Ankerpunkte, an denen sich Diskursstränge kreuzen und unterschiedliche diskursive Formationen sichtbar werden.

Die Leitbildtexte werden als Teil institutioneller Identitätsdiskurse interpretiert, in denen sich Universitäten selbst im nationalen und internationalen Wissenschaftsfeld positionieren. Exzellenz und Verantwortung wirken dabei nicht nur als semantische Marker, sondern auch als operative Elemente der Diskurssemantik, die Werte wie Qualität, Gemeinwohlorientierung oder Wettbewerbsfähigkeit strukturieren.

Der Beitrag leistet einen Beitrag zur Weiterentwicklung des methodischen Inventars der vergleichenden Diskurslinguistik, indem er aufzeigt, wie sich Schlüsselwörter als Vergleichseinheiten einsetzen lassen, um nationale Diskursausschnitte kontrastiv zu analysieren. Dadurch werden nicht nur sprachliche Muster und semantische Relationen, sondern auch die Mechanismen der Sinnstabilisierung und -verschiebung beschrieben, die zur Formierung unterschiedlicher nationaler Hochschuldiskurse beitragen.

Piotr Pęzik (UŁ)

Czy wszystkie LLM-y są przeterminowane?

Generatywne Modele Językowe (LLM) są trenowane na danych tekstowych ze ściśle określonego przedziału czasowego. Bez zewnętrznych źródeł wiedzy modele te nie są w stanie wnioskować na temat wydarzeń, które miały miejsce po zakończeniu treningu.

W wystąpieniu przedstawiony zostanie test FreshBench (<https://huggingface.co/spaces/pelcra/freshbench>) jako narzędzie identyfikacji czasowych punktów odcięcia w zbiorach danych treningowych LLM-ów. Omówione zostaną wyniki analiz na kilkudziesięciu najpopularniejszych modelach, które pokazują, że nie dotrzymują one kroku najnowszym innowacjom językowym.

Justyna Potempska (UW)

Geschlechtergerechte Sprache im Kontrast: Geschlechtergerecht auf Deutsch und Polnisch

Die Frage nach geschlechtergerechter Sprache wird seit mehreren Jahrzehnten intensiv diskutiert und spiegelt sich in vielfältigen linguistischen und gesellschaftspolitischen Praktiken wider. Während im Deutschen Formen wie das generische Maskulinum, das Binnen-I oder das Gendern-Sternchen im Zentrum stehen, zeigt sich im Polnischen eine Dynamik, die vor allem in der Neubildung und Etablierung femininer Berufsbezeichnungen sowie in morphologischen Innovationen liegt.

Der Beitrag stellt zentrale Gemeinsamkeiten und Unterschiede beider Sprachräume dar: Im Deutschen dominiert die Debatte um Sichtbarkeit und Inklusivität in schriftsprachlichen und institutionellen Kontexten, während im Polnischen der Fokus stärker auf der Produktivität und Akzeptanz neu gebildeter femininer Formen liegt. Diskursanalytische Beobachtungen verdeutlichen, dass in beiden Ländern Sprache nicht nur als Medium, sondern auch als Schauplatz gesellschaftlicher Aushandlungsprozesse fungiert. Der Beitrag stützt sich auf aktuelle Beispiele aus Medien, institutionellen Texten und Alltagskommunikation und verknüpft sie mit grammatischen und soziolinguistischen Überlegungen. Ziel ist es, die unterschiedlichen Wege und Herausforderungen der sprachlichen Feminisierung im Polnischen und Deutschen vergleichend zu beleuchten sowie mögliche Impulse für eine interlinguale Reflexion geschlechtergerechter Sprachpraxis aufzuzeigen.

Agnieszka Rosińska-Mamej, Joanna Senderska (UJK, Kielce)

Wykręt się odpalił, czyli o neosemantyzmach w młodomowie

Referat poświęcony jest neosemantyzmowi występującemu w młodomowie, odnotowanemu w Obserwatorium języka i kultury młodzieży (UJK w Kielcach). W części empirycznej wskazano przykłady takich słów (jak *alfa*, *magik*, *odpalać się*, *twardy*, *wołowina*, *wykręt*) i omówiono ich nowe znaczenia zidentyfikowane w kontekstach pochodzących z języka młodzieży.

W części metodologicznej zaprezentowano możliwości badania neosemantyzmów z wykorzystaniem zasobów i narzędzi cyfrowych opracowanych przez konsorcjum CLARIN-PL. Przedstawiono między innymi takie narzędzia jak SłowoSieć, a także korpusy języka potocznego, które umożliwiają analizę kontekstów, frekwencji i zmian znaczeniowych w czasie.

Prezentowany referat podkreśla znaczenie łączenia nowoczesnych technologii językowych z badaniami nad współczesnym językiem młodzieży, co umożliwi głębsze zrozumienie procesów semantycznych, które w nim zachodzą.

Bibliografia:

Clarín-pl, <https://clarin-pl.eu/> (dostęp: 24.09.2025).

Drózdź-Łuszczak K., *Nowa leksyka języka polskiego – jej źródła i tendencje rozwoju (wybrane zagadnienia)*, „Poradnik Językowy” 2022, z. 1, s. 71-88.

Marcińczuk M., *Prezentacja narzędzi CLARIN-PL*, https://www.researchgate.net/publication/337911390_Prezentacja_narzedzi_CLARIN-PL (dostęp: 24.09.2025)

Obserwatorium języka i kultury młodzieży, <https://obserwatorium-mlodziezy.ujk.edu.pl/> (dostęp: 24.09.2025)

Smółkowa T., *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*, Kraków 2001

Witalisz A., *Anglosemantyzy w języku polskim – ze słownikiem*, Kraków 2007.

Witalisz A., *Przewodnik po anglicyzmach w języku polskim*, Kraków 2016.

Zabawa M., *O trudnościach w badaniu zapożyczeń semantycznych i kalk frazeologicznych*, „Język Polski” 2015, t. XCV, z. 4, s. 306-315.

Zabawa M., *Neosemantyzy i zapożyczenia semantyczne jako odzwierciedlenie postępu technologicznego i zmian kulturowo-obyczajowych*, „Język Polski” 2017, t. XCVII, z. 2, s. 94-104.

Michał Szczyszek (UAM, Poznań)

Słowa kluczowe prekampanii 2025: agon Trzaskowski-Nawrocki w pespektywie odbiorców

W referacie poddam dyskusji słowa kluczowe prekampanii prezydenckiej 2025 związane z głównymi kandydatami: Rafałem Trzaskowskim i Karolem Nawrockim. Słowa kluczowe zostaną wyekscerpowane nie z wypowiedzi tych dwóch kandydatów, ale – z wypowiedzi receptywnych o tych kandydatach w okresie prekampanii, czyli w czasie poprzedzającym oficjalny start kampanii prezydenckiej. Materiał językowy poddany ekscerpacji narzędziami cyfrowymi typu clarinowy Keytool, pochodzi z ogólnodostępnych korpusów współczesnej polszczyzny: z KWJP, Monco.pl oraz Korpus Dyskursu Parlamentarnego. W ten sposób analizie poddane zostaną wypowiedzi adresatów zachowań językowo-komunikacyjnych głównych kandydatów.

Ramą teoretyczną pozwalającą uwzględnić i podkreślić rolę odbiorcy-adresata treści prekampanijnych generowanych przez kandydatów jest koncepcja kwadratu komunikacyjnego von Thuna. Pozwala ona na spojrzenie na proces komunikacji językowej też i z perspektywy odbiorcy dysponującego tymi samymi kanałami (tu: percepcji treści), co główny nadawca komunikatów (tu: obaj kandydaci i ich sztab wyborczy).

Analiza słów kluczowych wyabstrahowanych z wypowiedzi adresatów zachowań prekampanijnych pozwoli zrekonstruować te figury prekampanii, które w szczególny sposób zwróciły uwagę odbiorców Trzaskowskiego i Nawrockiego. Nie koniecznie zgodnie z intencją nadawczą tych dwóch kandydatów. Przedstawione analizy mają na celu przetestowanie narzędzi cyfrowych i koncepcji thunowskich na potrzeby analiz komunikacji już w ramach kampanii prezydenckiej roku 2025 widzianej przez pryzmat adresatów tych dwóch kandydatów w korelacji z ich wypowiedziami. Analiza prekampanijnych słów kluczowych wykaże, jak byli postrzegani obaj kandydaci i jakie treści im przypisano, z nimi wiązano w dyskursie publicznym w polskiej wspólnocie komunikatywnej u progu wyborów prezydenckich

Bibliografia:

Marciniak M., Kieraś W., Bojałkowska K., Borkowski P., Borys M., Eźlakowski W., Guz W., Kobyliński Ł., Komosińska D., Krasnowska-Kieraś K., Łaziński M., Miernecka M., Nitoń B., Ogrodniczuk M., Rudolf M., Tomaszewska A., Woliński M., Wołoszyn J., Wójtowicz B., Wróblewska A., Zawadzka-Palucka N., 2023, *Korpus Współczesnego Języka Polskiego*. Warszawa.

Ogrodniczuk M., 2018, Polish Parliamentary Corpus, w: D. Fišer, M. Eskevich and F. de Jong (red.), *Proceedings of the LREC 2018 Workshop ParlaCLARIN: Creating and Using Parliamentary Corpora*, Paris, pp. 15–19.

Pęzik P., 2020, *Budowa i zastosowania korpusu monitorującego MoncoPL*, „Forum Lingwistyczne”, nr 7, s. 133–150.

Thun von F. S., 2004, *Wyrażać się zrozumiale*, Kraków.

Zabrocki L., 1963, *Wspólnoty komunikatywne w genezie i rozwoju języka niemieckiego*, cz. I: *Prehistoria języka niemieckiego*, Wrocław–Warszawa–Kraków.

Tatiana Wołodina (UWr)

Koncept roślinności jako "klucz" w ludowych werbalnych praktykach uzdrowicielskich

Zamawiania litewskie stanowią osobny oryginalny gatunek folklorystyczny, łączący kilka niezbędnych komponentów: słowną/werbalną formułę, intencję magiczną oraz magiczną czynność. Warstwa werbalna "obraca" dodatkową symboliką oraz znaczeniami i określone grupy wyrazów zaczynają pełnić funkcje słów kluczy.

W referacie zostanie podjęta próba analizy konceptu roślinności w tekstach zamawiań, który występuje w tkance werbalnej/symbolicznej, jak i w czynnościach magicznych. Wszystkie rośliny, które spotykamy w zamawianiach, można podzielić na dwie podstawowe grupy – rośliny symbole i rośliny narzędzia. Wątków roślinnych w zamawianiach możemy znaleźć wiele, w omawianym tekście jako przykłady wysuniętych postulatów posłużyły dwie rośliny – Oset i Jarzębina.

Aleksandra Wąsowicz-Peinado (UW)

Kotoshi no kanji – jeden znak na podsumowanie roku

Od równo trzydziestu lat Japończycy wybierają jesienią „Znak roku”, jeden ideogram (tzw. *kanji*), który ma podsumować mijające dwanaście miesięcy. 12 grudnia o drugiej po południu ogłaszany jest on oficjalnie w Kioto. 12 grudnia jest datą symboliczną, gdyż na zasadzie paranomastycznego kalamburu może być ona odczytana również jako „jeden dobry znak” i z tego też względu obchodzony jest wówczas „Dzień ideogramów”.

Od trzydziestu lat towarzystwo, którego główną działalnością jest przeprowadzanie egzaminów z zakresu czynnej i biernej kompetencji w użyciu pisma ideograficznego, przeprowadza również plebiscyt, w którym może wziąć udział każda chętna, władająca językiem japońskim osoba. W bieżącym roku wystarczy pomiędzy 1 listopada a 9 grudnia zgłosić poprzez formularz internetowy kandydaturę ideogramu i uzasadnić swój wybór. Istnieje też możliwość zagłosowania poprzez kartkę pocztową lub kartę wrzuconą do swoistych urn wyborczych wystawionych w wielu księgarniach i bibliotekach w całym kraju. Spośród wszystkich nadesłanych ideogramów wygrywa ten, który wskaże największa liczba osób, lecz przyznawane są również drugie i trzecie miejsce oraz publikowana jest informacja o w sumie dwudziestu najwyższej uplasowanych kandydaturach.

Ideogram-zwycięzca zostaje wykaligrafowany tuszem na czerpanym papierze o niezwykle okazałym rozmiarze 140 x 160 cm. Ceremonia odbywa się na wolnym powietrzu, na tarasie pawilonu położonego w głębi kompleksu świątynnego Kiyomizu i jest transmitowana na żywo, a sama wiadomość o zwycięskim znaku natychmiast obiega wszystkie media. Kiyomizu oznacza „czystą wodę” lub „wodę, która oczyszcza”. Ogłoszenie wyniku plebiscytu właśnie w tej świątyni ma symbolizować niejako „zmycie” lub „obmycie się” z wydarzeń całego mijającego roku i przygotowanie na nadejście nowego. Zarówno sam plebiscyt jak i związana z nim symbolika są przez wielu Japończyków uważane za ulubiony zwyczaj związany z końcem roku.

Word of the Year initiatives can raise awareness of applied linguistics in society at large (Whitehouse et al., 2024). By reflecting the public discourse of the past twelve months, the word of the year can literally show what moved people most and how a society ticks (Łaziński, 2019). Conferences and papers on the topic show the growing interest of academics in the area where applied linguistics is tangible for society at large (Kriele et al., 2018). At first glance, this seems to be good news for the re-popularisation of Applied Linguistics in an environment of growing scepticism towards the humanities and social sciences.

However, the analysis of word of the year selection processes around the world reveals three main risks. First, processes that rely solely on public suggestions, such as opinion polls, are highly engaged with society at large, but lack a foundation of empirical data and transparent evaluation methods. Second, processes that rely exclusively on corpus data and research methods risk excluding the current view of society at large, let alone the contribution of language professionals. Third, the inherent need to fund and promote word of the year initiatives risks being subsumed by an exhaustive preoccupation with social media and community management.

In my presentation, I will focus on the words of the year 2025 in Switzerland in the four national languages, German, French, Italian and Rumantsch (1). Based on the largest corpus of Swiss public discourse data, Swiss AL (2), I explain the selection process as a combination of corpus analysis, public opinion poll and a jury of language experts (3). I then discuss the advantages and difficulties of crossing and combining disciplinary boundaries with popular AL-informed initiatives (4) and conclude by showing which measures, from both a theoretical and practical perspective, could increase the added value of twinning word of the year initiatives and AL while minimising the inherent risks.

Anna Wileczek (UJK, Kielce), Marek Łaziński (UW)

Od 'sigmy' do 'fairytale vibes' - Jak slang młodzieżowy (re)definiuje tożsamość i estetykę życia. Rozważania na kanwie MSR 2025

Wystąpienie podejmuje próbę analizy najnowszych trendów w języku młodzieżowym w roku 2025, ze szczególnym uwzględnieniem danych z plebiscytu Młodzieżowe Słowo Roku (MSR) oraz obserwacji z mediów społecznościowych opisanych w Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży. Punktem wyjścia będą dwa dominujące nurty, otwierane przez słowa kluczowe takie jak: „Sigma” – jako wyraz narracji o sukcesie, niezależności i wzorcach potocznych oraz „Fairytale vibes” – estetyka eskapizmu i fikcji, obecna w wizualnych i językowych praktykach młodych ludzi.

Analiza pokazuje, że slang młodzieżowy nie jest jedynie powierzchownym zbiorem neologizmów, ale także skupia i wyraża głębokie przemiany tożsamościowe, emocjonalne i estetyczne. Wystąpienie, wykorzystujące dane Młodzieżowego Słowa Roku 2025 oraz wybrane przykłady popularnych jednostek językowych z poprzednich edycji, ukaże, jak język staje się narzędziem performowania siebie w przestrzeni „analogowej” i „cyfrowej”, a także, jak młodzież wykorzystuje go do negocjowania ról społecznych, budowania i podtrzymywania wspólnoty, estetyzacji kontaktów komunikacyjnych.

Wystąpienie ma charakter interdyscyplinarny – łączy perspektywy socjolingwistyki, antropologii kultury i mediolingwistyki. Jego celem jest nie tylko opisanie zjawiska, ale także zainicjowanie refleksji nad współczesnym statusem młodomowy jako lustra (a może „krzywego zwierciadła”) współczesnych przemian społeczno-kulturowych.

Bibliografia:

Chaciński, B., Kołodziejek, E., Łaziński, M., Wileczek, A. (2022), *Młode słowa. Obraz świata, kreacje, konteksty*, Warszawa: PWN.

Galeria słów MSR, <https://sjp.pwn.pl/ciekawostki/galeria-slow-msr:205184.html>

Kita, M; Loewe I., (2016), *Język w internecie. Antologia*, Katowice: Wyd. US.

Niezbędnik kulturowy Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży, <https://obserwatorium-mlodziezy.ujk.edu.pl/>

Słownik Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży, <https://obserwatorium-mlodziezy.ujk.edu.pl/>

Wileczek, A. (2021), *Współczesna młodomowa. Lingwistyczno-kulturowe konceptualizacje zjawiska*, <https://reshistorica.journals.umcs.pl/en/article/viewFile/11378/pdf>